

KOHELETHU

Maündũ Mothe nĩ ma Tũhũ

¹ Ici nĩcio ciugo cia Mũrutani, mũrũ wa Daudi, ũrĩa warĩ mũthamaki kũu Jerusalemu:

² “Maündũ mothe nĩ ma tũhũ! Īĩ nĩ ma tũhũ!”

 Ūguo nĩguo Mũrutani ekuuga.

“Ti-itherũ nĩ ma tũhũ mũtheri!
Maündũ mothe nĩ ma tũhũ.”

³ Mũndũ-rĩ, nĩ uumithio ũrĩkũ onaga harĩ wĩra ũrĩa wothe arutaga gũkũ thĩ kwaraga riũa?

⁴ Rũciaro rũmwe rwathira-rĩ, nĩ rũngĩ rũũkaga, no rĩrĩ, thĩ ĩtũũraga o ho nginya tene na tene.

⁵ Riũa rĩrathaga na rĩgathũa, ningĩ rĩgacooka na ihenya kũrĩa rĩrathagĩra.

⁶ Rũhuho rũhurutanaga rwerekeire mwena wa gũthini, na rũgacooka rũkeerekera mwena wa gathigathini;

rũthiiaga o rũgĩthiũrũrũkaga rũtegũtigithĩria, o rũgĩcookaga njĩra-inĩ yaru.

⁷ Njũũ ciothe ciĩtagĩrĩra iria-inĩ, no rĩrĩ, iria rĩtirĩ hĩndĩ rĩiyũraga.

O kũu njũũ ciumaga, nokuo icookaga.

⁸ Maündũ mothe marehanagĩra mĩnoga ĩrĩa ĩtangĩgweteka.

Riitho rĩtirĩ hĩndĩ rĩiganagia kuona,

o na kana gūtũ gũkaigania kũigua.

⁹ Maũndũ marĩa maanakorwo kuo no mo ma-cookaga gũkorwo kuo rĩngĩ,
naguo ũndũ ũrĩa waneekwo noguo
ũcookaga ũgeekwo rĩngĩ;
gũtirĩ ũndũ ũtarĩ woneka gũkũ thĩ kwaraga
riũa.

¹⁰ Hihi nĩ harĩ ũndũ mũndũ angiuga atĩrĩ:

“Ta rora! Ũyũ nĩ ũndũ ũtarĩ wonekana?”

Ũndũ ũcio warĩ kuo hĩndĩ ndaaya hĩtũku;
warĩ kuo tũtarĩ twaciarwo.

¹¹ Andũ arĩa maarĩ kuo tene matiririkanagwo,
na o na arĩa matarĩ maraciarwo
matikaaririkanwo
nĩ arĩa magaaciarwo thuutha wao.

Ũũgĩ no wa Tũhũ

¹² Nĩ Mũrutani-rĩ, ndaarĩ mũthamaki
wathamakagĩra Isiraeli kũu Jerusalemu.

¹³ Nĩnderutĩire na kĩyo kwĩruta, na gũtuĩria
na ũũgĩ maũndũ mothe marĩa mekagwo gũkũ
thĩ. Kaĩ Ngai nĩakuithĩtie andũ mũrigo mũritũ-
ĩ!

¹⁴ Nĩndĩoneire maũndũ marĩa mothe mek-
agwo gũkũ thĩ kwaraga riũa; maũndũ mothe no
ma tũhũ, na ũguo no ta gũteng’eria rũhuho.

¹⁵ Kĩndũ kĩrĩa kĩogomu gĩtingĩrũngĩka;
nakĩo kĩrĩa gĩtarĩ ho gĩtingĩtarwo.

¹⁶ Na nĩ ngĩciiria, ngiuga na ngoro yakwa
atĩrĩ, “Ndĩ mũkũrũ na ngagĩa na ũũgĩ mũingĩ
gũkĩra andũ arĩa othe manaathana Jerusalemu
mbere yakwa; nĩmenyete maũndũ maingĩ
makoniĩ ũũgĩ na ũmenyo.”

¹⁷ Ningĩ nĩnderutire na ngoro yakwa kũmenya ũhoro wa ũũgĩ, o na kũmenya ũhoro wa ũgũrũki na wa ũrimũ, no ngĩmenya atĩ ũhoro ũcio, o nago, no ta gũteng'eria rũhuho.

¹⁸ Nĩgũkorwo o ũrĩa ũũgĩ waingĩha, noguo ihooru rĩingĩhĩte; na ũrĩa ũmenyo waingĩha, noguo kĩeha kĩingĩhĩte.

2

Ikeno no cia Tũhũ Mũtheri

¹ Ndeĩrire na ngoro yakwa atĩrĩ, “Atĩrĩrĩ, ũka rĩu, nĩngũkũgeria na ikeno nĩgeetha nyone nĩ ũndũ ũrĩkũ mwega.” No rĩrĩ, o nago ũndũ ũcio warĩ o wa tũhũ.

² Ningĩ ngiuga atĩrĩ, “Mĩtheko o nayo nĩ ũrimũ. Nago ũhoro wa gwĩkenia-rĩ, ngĩyũria nĩ wa bata ũrĩkũ?”

³ Ndaageririe ũrĩa ingĩkenia mwĩrĩ wakwa na ndibei, o ndongoretio nĩ ngoro yakwa na ũũgĩ, ngĩhĩmbĩria ũkĩĩgu, ngĩenda kũmenya nĩ ũndũ ũrĩkũ andũ maagĩrĩrwo nĩ gwĩka gũkũ thĩ matukũ-inĩ o macio manini ma muoyo wao.

⁴ Nĩndarutire mawĩra manene: Ngĩyakĩra nyũmba, na ngĩhaandĩra mĩgũnda ya mĩthabibũ.

⁵ Nĩndathondekire mĩgũnda na kũndũ gwa kũhurũkwo, na ngĩhaanda mĩtĩ ya mĩthemba yothe ya matunda kuo.

⁶ Ngĩcooka ngĩhingĩrĩria tũria twa maaĩ twa kuunithagĩria maaĩ kũrĩa mĩtĩ ĩyo yakũragĩra.

⁷ Ningĩ ngĩgũra ngombo cia arũme na cia andũ-a-nja, na nĩ ndaarĩ na ngombo ingĩ iria

ciaciarĩrwo gwakwa mũciĩ. O na nĩ ndaarĩ na ndũũru nyingĩ cia mbũri na cia ng'ombe gũkĩra arĩa othe maarĩ Jerusalemu mbere yakwa.

8 Nĩndacookanĩrĩrie betha na thahabu, na indo cia bata iria cia athamaki o na cia mabũrũri. Ningĩ ngĩgĩa na aini a arũme na a andũ-a-nja, o na thuriya nyingĩ mũno: maũndũ marĩa makenagia ngoro ya mũndũ.

9 Nĩ ũndũ ũcio ngĩneneha na ngĩtonga mũno gũkĩra arĩa othe maarĩ Jerusalemu mbere yakwa. Thĩinĩ wa maũndũ macio mothe-rĩ, ũũgĩ wakwa ndaarĩ o naguo.

10 Naguo ũndũ o wothe ũrĩa maitho makwa meriragĩria ndierigagĩrĩria kũwĩka; o na ningĩ ngoro yakwa ndiamĩrigĩrĩrie gĩkeno o na kĩrĩkũ.

Nĩgũkorwo ngoro yakwa nĩyakenagĩra mawĩra makwa mothe, naguo ũndũ ũcio nĩguo warĩ irĩhi rĩa wĩra wakwa wothe.

11 No rĩrĩa ndaarorire mawĩra marĩa mothe ndaarutĩte na moko makwa, o na ũrĩa ndetungumanĩtie ngĩmaruta, ngĩona atĩ maũndũ mothe nĩ ma tũhũ, no ta gũteng'eria rũhuho; gũtirĩ kĩndũ mũndũ angũgũna nakĩo gũkũ thĩ.

Ũũgĩ na Ũkũgu no cia Tũhũ

12 Ningĩ ngĩcooka ngĩhũgũra nĩguo ndĩcũũranie ũhoru wa ũũgĩ, o na wa ũgũrũki, na wa ũkĩũgu. Atĩrĩrĩ, nĩ atĩa ũngĩ mũthamaki ũrĩa ũcookagio ithenya rĩa ũrĩa ũngĩ

angĩka ũteekĩtwo?

13 Hĩndĩ ĩyo ngĩkĩona atĩ ũũgĩ nĩ mwegu gũkĩra ũkĩngu,

o ta ũrĩa ũtheri ũrĩ mwegu gũkĩra nduma.

14 Mũndũ ũrĩa mũũgĩ nĩonaga kũrĩa arathiĩ,
no mũndũ mũkĩngu athiagĩra nduma-inĩ;
no ngĩcooka ngĩmenya

atĩ o eerĩ makoragwo nĩ ũndũ o ro ũmwe.

15 Hĩndĩ ĩyo ngĩkiuga na ngoro yakwa atĩrĩ,
“Ũndũ ũrĩa ũkoraga mũndũ mũkĩngu o na
nĩ no ũkaangora.

Ũũgĩ wakwa-rĩ, ũkĩng’unĩte na kĩ?”

Ngĩkiuga atĩrĩ na ngoro yakwa,

“Ũndũ ũyũ o nraguo no wa tũhũ.”

16 Nĩgũkorwo mũndũ ũrĩa mũũgĩ, o ta mũndũ
ũrĩa mũkĩngu, ndagatũũra aririkanagwo;
nĩgũkorwo matukũ-inĩ marĩa magooka o
eerĩ nĩmakariganĩra.

Hĩ, mũndũ ũrĩa mũũgĩ akuuaga o ta mũndũ ũrĩa
mũkĩngu!

Mĩnoga no ya Tũhũ

17 Nĩ ũndũ ũcio ngĩthũũra gũtũũra muoyo,
tondũ wĩra ũrĩa ũrutagwo gũkũ thĩ kwaraga
riũa warĩ wa kũnjiguithia kĩa. Wothe warĩ
wa tũhũ, o ta gũteng’eria rũhuho.

18 Ngĩgĩthũũra maũndũ mothe marĩa
ndenogeetie namo gũkũ thĩ kwaraga riũa, tondũ
no nginya ngaamatigĩra ũrĩa ũgooka thuutha
wakwa.

19 Ningĩ nũũ ũũĩ kana ũcio ũgooka
ithenya riakwa agaakorwo arĩ mũndũ mũũgĩ
kana arĩ mũndũ mũkĩngu? No rĩrĩ, nĩwe

ũkaarũgamĩrĩra wĩra ũrĩa ndaanetungumania naguo ngĩtũmagĩra ũũgĩ wakwa gũkũ thĩ kwaraga riũa. Ũndũ ũcio o naguo no wa tũhũ.

²⁰ Nĩ ũndũ ũcio ngoro yakwa ikĩambĩrĩria kũũrwo nĩ hinya nĩ ũndũ wa wĩra wakwa wothe wa mĩnoga ũrĩa ndaarutaga gũkũ thĩ kwaraga riũa.

²¹ Tondũ mũndũ no arute wĩra wake na ũũgĩ, na ũmenyo, na kũũhĩgĩra maũndũ, no rĩrĩ, no nginya acooke atige kĩrĩa gĩothe agĩta nakĩo kũrĩ mũndũ ũngĩ ũtakĩnogeire. Ũndũ ũyũ o naguo no wa tũhũ, na nĩ mũtino mũnene.

²² Mũndũ-rĩ, nĩ uumithio ũrĩkũ oonaga harĩ wĩra ũrĩa wothe arutaga, na mĩnoga, na gwĩtungumania kũrĩa anetungumania nakuo gũkũ thĩ kwaraga riũa?

²³ Nĩgũkorwo matukũ make mothe, wĩra wake nĩ wa ruo na kĩa; o na ũtukũ, meciiria make matihurũkaga. Ũndũ ũcio o naguo no wa tũhũ.

²⁴ Mũndũ-rĩ, ndarĩ ũndũ ũngĩ mwega angĩka ũkĩrĩte kũrĩa na kũnyua, na gũkenera wĩra wake. Ũndũ ũyũ o naguo ngĩona atĩ uumĩte guoko-inĩ kwa Ngai,

²⁵ nĩ ũndũ-rĩ, nũũ ũngĩhota kũrĩa kana gũkenena Ngai atarĩ ho?

²⁶ Ngai aheaga mũndũ ũrĩa ũmũkenagia maũndũ ma ũũgĩ, na ũmenyo, na gĩkeno, no mũndũ ũrĩa mwĩhia akamũhe wĩra wa gũcookanĩrĩria na kwĩgĩra ũtonga, nĩguo acooke aũnenganĩre kũrĩ mũndũ ũrĩa ũmũkenagia. Ũndũ ũcio o naguo no wa tũhũ, o ta gũteng'eria rũhuho.

3

O Ũndũ na Ihinda Rĩaguo

¹ Atĩrĩrĩ, o ũndũ nĩ ũrĩ ihinda rĩaguo,
na o ũndũ o wothe wĩkagwo gũkũ thĩ nĩ ũrĩ
mahinda maguo:

² kũrĩ hĩndĩ ya gũciarwo na hĩndĩ ya gũkua,
hĩndĩ ya kũhaanda na hĩndĩ ya kũmunya
kĩrĩa kĩaande,

³ hĩndĩ ya kũũraga na hĩndĩ ya kũhonia,
hĩndĩ ya gũtharia na hĩndĩ ya gwaka,

⁴ hĩndĩ ya kũrĩra na hĩndĩ ya gũtheka,
hĩndĩ ya gũcakaya na hĩndĩ ya kũina,

⁵ hĩndĩ ya kũhurunja mahiga na hĩndĩ ya
kũmacookanĩrĩria,
hĩndĩ ya kũhĩmbĩria na hĩndĩ ya kwaga
kũhĩmbĩria,

⁶ hĩndĩ ya gũcaria na hĩndĩ ya kũũrĩrwo nĩ
indo,

hĩndĩ ya kũiga, na hĩndĩ ya gũte,

⁷ hĩndĩ ya gũtembũra na hĩndĩ ya gũtuma,
hĩndĩ ya gũkira na hĩndĩ ya kwaria,

⁸ hĩndĩ ya kwenda na hĩndĩ ya gũthũũra,
hĩndĩ ya mbaara na hĩndĩ ya thayũ.

⁹ Mũruti wa wĩra-rĩ, nĩ uumithio ũrĩkũ oonaga
harĩ gwĩtungumania gwake?

¹⁰ Nĩnyonete mathĩina marĩa Ngai aheete
andũ nĩguo mathĩinĩkage nĩ mo.

¹¹ Ngai oombire kĩndũ o gĩothe kĩrĩ gĩthaka
hĩndĩ yakĩo. Ningĩ nĩekĩrĩte ũhoru wa tene

na tene ngoro-inĩ cia andũ; no andũ mat-ingĩhota kũmenya wĩra ũrĩa Ngai arutĩte kuuma kĩambĩrĩria nginya kĩrĩkĩrĩro.

¹² Nĩnjũũ atĩ gũtirĩ ũndũ ũngĩ mweka andũ mangĩka ũkĩrĩte gũkena na gwĩka maũndũ mega rĩrĩa rĩothe megũtũura muoyo.

¹³ O na ningĩ ngamenya atĩ mũndũ o wothe angĩrĩa na anyue, na akenere gwĩtungumania gwake, kũ nĩ kĩheo kuuma kũrĩ Ngai.

¹⁴ Nĩnjũũ atĩ ũndũ ũrĩa wothe Ngai ekaga nĩ wagũtũura nginya tene; ndũngĩongerereka kana ũnyihanyiihe. Ngai awĩkaga nĩgeetha andũ mamwĩtigagĩre.

¹⁵ Ũrĩa gũtariĩ rĩu noguo gwatariĩ tene,
na ũrĩa gũgaatuĩka thuutha-inĩ noguo gwatariĩ mbere iyo;
nake Ngai acaragia atĩ ũndũ ũrĩa wahĩtũkire ũcooke o ro ho.

¹⁶ O na ningĩ ngĩona ũndũ ũngĩ gũkũ thĩ kwaraga riũa:

Handũ harĩa haatuuagĩrwo ciira-rĩ, waganu warĩ ho,
na ho handũ harĩa ha kĩhoo-ro-rĩ, waganu warĩ ho.

¹⁷ Ngĩira atĩrĩ na ngoro yakwa,
“Ngai nĩwe ũgaaciirithia
andũ arĩa athingu na arĩa aaganu,
tondũ nĩgũgakorwo ihinda rĩa o ũndũ o wothe wĩkagwo gũkũ thĩ,
o na ihinda rĩa wĩra o wothe.”

¹⁸ Ningĩ ngĩciiria atĩrĩ, “Ha ũhoro wa andũ-rĩ, Ngai amageragia nĩgeetha mone atĩ mahaana o ta nyamũ.

19 Maũndũ marĩa makoraga mũndũ no mo makoraga nyamũ; mũndũ na nyamũ makoragwo nĩ ũndũ o ro ũmwe: O ta ũrĩa mũndũ akuuaga, noguo nyamũ ikuaga. Mĩhũmũ ya mũndũ na nyamũ no ĩmwe; mũndũ ndarĩ handũ akĩrĩte nyamũ. Ũndũ o wothe nĩ wa tũhũ.

20 Mũndũ na nyamũ mathiiaga o kũndũ kũmwe; othe moimĩte tĩiri-inĩ, na othe macookaga o tĩiri-inĩ.

21 Nũũ ũũĩ kana hihi roho wa mũndũ wambataga na igũrũ, naguo roho wa nyamũ ũgaikũrũka na thĩ?”

22 Nĩ ũndũ ũcio ngĩona atĩ hatirĩ ũndũ mwega harĩ mũndũ ũkĩrĩte gũkenera wĩra wake, tondũ rĩu nĩrĩo igai rĩake. Nĩ ũndũ-rĩ, nũũ ũngĩmũcookia rĩngĩ nĩguo one ũrĩa gũgeekĩka thuutha wake?

4

Kũhinyĩrĩrio, Kwĩnogia, na Kwaga Arata

1 Ningĩ nĩndarorire na ngĩona kũhinyanĩrĩria kũrĩa gwathiiaga na mbere gũkũ thĩ kwaraga riũa:

Ngĩona maithori ma arĩa ahinyĩrĩrie,
na matirĩ na mũndũ wa kũmahooreria;
arĩa maamahinyagĩrĩria nĩo maarĩ na ũhoti,
no acio maahinyagĩrĩrio matiarĩ na mũndũ
wa kũmahooreria.

2 Tondũ ũcio ngiuga atĩ andũ arĩa akuũ,
o acio marĩkĩtie gũkua,
nĩmakenaga gũkĩra arĩa marĩ muoyo,
o acio marĩ muoyo o na rĩu.

3 No rĩrĩ, mũndũ ũrĩa mwega gũkĩra acio eerĩ

nĩ ũrĩa ũtarĩ mũciare,
o ũcio ũtoneete ũũru
ũrĩa wĩkagwo gũkũ thĩ kwaraga riũa.

⁴ Ningĩ ngĩona atĩ wĩra wothe na maũndũ
marĩa mũndũ agĩaga namo moimanaga na
mũndũ kũiguĩra mũndũ wa itũura riake ũiru.
Ũndũ ũcio o naguo no wa tũhũ, o ta gũteng'eria
rũhuho.

⁵ Mũndũ mũkĩigu enyiitanagĩria moko,
akeyananga we mwene.

⁶ Nĩ kaba mũndũ akorwo na kĩndũ kĩnini na
akorwo na ũhooreri,
gũkĩra gwĩtungumania agĩe na indo nyingĩ,
na gũteng'eria rũhuho.

⁷ Ningĩ ngĩona ũndũ wa tũhũ gũkũ thĩ kwaraga
riũa:

⁸ Kwarĩ na mũndũ watũũraga arĩ wiki;
ndaarĩ na mũriũ kana mũrũ wa nyina.

No rĩrĩ, aatũũraga etungumanagia,
no maitho make matiaiganagwo nĩ ũtonga.
Eyũririe atĩrĩ, “Nũũ ũratũma ndĩtungumanie
ũũ, na noge,
na nĩ kĩĩ kĩratũma ndiime ikeno?”

Ũndũ ũcio o naguo nĩ wa tũhũ,
no wĩra wa gũthĩnĩka!

⁹ Nĩ kaba andũ eerĩ gũkĩra ũmwe,
tondũ nĩmoonaga uumithio mwega wa wĩra
wao:

¹⁰ Ũmwe angĩgũa thĩ-rĩ,
mũratawe no amuo.
No rĩrĩ, mũndũ angĩgũa thĩ na ndarĩ na wa
kũmuoya-rĩ,
kaĩ ũcio nĩ wa kũiguĩrwo tha-ĩ!

- 11 Ningĩ-rĩ, andũ eerĩ mangĩkoma hamwe
nĩmaiguithanagia ũrugarĩ.
No rĩrĩ, mündũ angĩhota kũigua ũrugarĩ
atĩa arĩ o wiki?
- 12 Mündũ ũmwe no akĩrio hinya,
no andũ eerĩ no mahote kwĩgitĩra.
Mũhĩndo mũrame na ndigi ithatũ ndũngĩtuĩka
narua.

Ūthii wa-na-Mbere no wa Tũhũ

13 Nĩ kaba mündũ mwĩthĩ mũthĩini no nĩ
mũũgĩ, gũkĩra mũthamaki mũkũrũ no nĩ
mũkĩgu, ũrĩa ũtangĩtaarĩka.

14 Mündũ mwĩthĩ ũcio no akorwo oimĩte
njeera agatuuo mũthamaki, kana akorwo aacia-
rirwo arĩ mũthĩini o kũu ũthamaki-inĩ wake.

15 Ngĩkĩona atĩ andũ arĩa othe matũũraga
na magathiagĩra gũkũ thĩ kwaraga riũa
maarũmĩrĩire mwanake ũcio mũthĩini, o ũcio
wacookire ithenya rĩa mũthamaki.

16 Andũ arĩa othe maathagwo nĩwe mat-
ingĩtarĩka. No rĩrĩ, andũ arĩa mookire thuutha
wake matiakenirio nĩ ũcio wacookire ithenya rĩa
mũthamaki. Ũndũ ũyũ o naguo nĩ wa tũhũ, o ta
gũteng'eria rũhuho.

5

Ikaraga Wĩtigĩrĩte Ngai

1 Atĩrĩrĩ, ceemaga ũgĩtoonya nyũmba ya Ngai.
Gũkuhĩrĩria na kũigua ndeto ciake nĩ kwegu
gũkĩra igongona rĩrĩa rĩrutagwo nĩ andũ arĩa
akĩgu, tondũ matimenyaga nĩ ũũru mareeka.

2 Tiga kũhiũha kwaria ũtambĩte gwĩciiria,

ndūgetikīrie ngoro yaku īhiūhe kwaria
ūndū mbere ya Ngai.

Ngai arī igūrū,
nawe ūrī gūkū thī,
nī ūndū ūcio nyiihagia ciugo ciaku.

³ O ta ūrīa mīhang’o mīngī itūmaga mūdū
arootē-rī,
ūguo no taguo mūdū mūkīgu aingīhagia
mīario.

⁴ Hīndī irīa wehīta mwīhīta harī Ngai,
ndūkanahūthīrīrie kūhingia. Nī ūndū we
ndakenagio nī andū akīgu; hingagia mwīhīta
waku.

⁵ Nī kaba kwaga kwīhīta, gūkīra kwīhīta na
kwaga kūhingia mwīhīta.

⁶ Ndūkareke kanua gaku gatūme wīhie.
Ndūkanoigīre mbere ya mūtūmwo wa hekarū
atīrī, “Mwīhīta wakwa ndehītire na mahītia.”
Nī kī kīngītūma ūrakarie Ngai na uuge waku,
nake athūkie wīra wa moko maku?

⁷ Irooto nyingī na ciugo nyingī nī cia tūhū. Nī
ūndū ūcio ikaraga wītīgīrīte Ngai.

Ūtonga no wa Tūhū

⁸ Ūngīkoona mūthīni akīhinyīrīrio, na
akaagithio ciira wa ma na kīhooito būrūri-inī,
ndūkanamakio nī maūdū macio; nīgūkorwo
mūnene ūmwe aroragwo nī mūnene ūngī, na
igūrū wa acio eerī nī harī angī anene kūmakīra.

⁹ Uumithio wa būrūri nī wa andū othe; o na
mūthamaki we mwene oonaga uumithio kuuma
mīgūnda-inī.

¹⁰ Mūdū ūrīa wothe wendeete mbeeca ndarī
hīndī aciiganagia;

nake ūrĩa wothe wendeete ūtonga
ndaiganagwo nĩ kĩrĩa oonaga.
Ūndũ ūyũ o naguo no wa tũhũ.

11 O ūrĩa indo ikĩragĩrĩria kuongerereka,
noguo arĩa macirĩaga mongererereka.
Mwene cio agunĩkaga nakĩ,
tiga o gũciĩrorera na maito?

12 Toro wa mũndũ ūrĩa ūrutaga wĩra nĩ mwega,
o na angĩrĩa irio nini kana nyingĩ,
no ūingĩ wa indo cia gĩtonga
ndũrekaga kĩone toro.

13 Nĩnyonete ūndũ mũũru na wa kĩaha gũkũ
thĩ kwaraga riũa:
ūtonga ūrĩa mũndũ eigagĩra ūkaya kũmũthũkia
we mwene,

14 kana ūtonga ūrĩa ūthiraga na njĩra ya
mũtino,
atĩ angĩgaaciara kahĩ,
gatirĩ kĩndũ kangĩgaya.

15 Mũndũ oimaga nda ya nyina arĩ njaga,
na o ūguo okaga, noguo athiiga.
Ndarĩ kĩndũ o nakĩ kiumanĩte na wĩra wake
agaakuua na moko make.

16 Ūndũ ūyũ o naguo nĩ mũũru, na wa kĩaha:
Atĩ o ūrĩa mũndũ okaga, noguo athiiga,
nake-rĩ, nĩ ūndũ ūrĩkũ egunaga naguo,
kuona atĩ enogagĩria o rũhuho?

17 Matukũ-inĩ make mothe arĩagĩra nduma-inĩ,
arĩ na gũtangĩka kũnene, na kũhinyĩrĩrĩka,
o na marakara.

18 Ngĩcooka ngĩmenya atĩ nĩ wega na nĩ kwagĩĩre mũndũ arĩage na anyuuge, na akenagĩre gwĩtungumania gwake arĩ gũkũ thĩ kwaraga riũa matukũ-inĩ manini ma gũtũura muoyo marĩa aheetwo nĩ Ngai, tondũ riu nĩrĩo igai rĩake.

19 Na ningĩ-rĩ, mũndũ o wothe angĩheo ũtonga na indo nĩ Ngai, na amũhotithie gũcikenera, nake aamũkĩre igai rĩake na akenio nĩ wĩra wake-rĩ, kũu nĩ kĩheo aheetwo nĩ Ngai.

20 Ti kaingĩ mũndũ ũcio ataranagia ũhoro wa matukũ ma muoyo wake, tondũ Ngai nĩamũikaragia arĩ na gĩkeno ngoro-inĩ.

6

1 Na rĩrĩ, nĩnyonete ũndũ ũngĩ mũũru gũkũ thĩ kwaraga riũa, nago nĩũritũhagĩra andũ mũno:

2 Nago nĩ atĩ Ngai aheaga mũndũ ũtonga, na indo, o na gĩtĩo, agakoragwo na kĩndũ o kĩrĩa gĩothe ngoro yake ĩngĩrĩrĩria, no rĩrĩ, Ngai akaaga kũmũhotithia gũcikenera, no mũndũ ũngĩ mũgeni nĩwe ũcikenagĩra handũ hake. Ũndũ ũyũ nĩ wa tũhũ, na nĩ ũndũ mũũru na wa kĩeha.

3 Mũndũ no agĩe ciana igana rĩmwe na atũũre mĩaka mĩingĩ; no rĩrĩ, o na angĩtũura ihinda iraaaya atĩa, angĩkorwo ndangĩkenera ũgaacĩru wake na aage gũthikwo wega-rĩ, nguuga atĩrĩ, mũndũ ũcio akĩrĩtwo nĩ kĩhuno.

4 Kĩhuno kũu gĩũkaga kĩrĩ tũhũ, na gĩgathiĩ nduma-inĩ, na rĩũtwa rĩakĩo rĩkahumbĩrwo nĩ nduma o ro ĩyo.

⁵ O na gũtuĩka gĩtionire riũa kana gĩkĩmenya ũndũ o na ũrĩkũ-rĩ, nĩkĩgĩaga na ũhurũko gũkĩra mũndũ ũcio:

⁶ Ī, ti-itherũ o na angĩtũũra mĩaka ngiri ĩmwe maita meerĩ, na aage gũkenera ũgaacĩru wake. Githĩ othe matigĩthiiga o handũ hamwe?

⁷ Mũndũ arutaga wĩra wothe na kĩyo nĩguo aiyũrie kanua gake,
no gũtirĩ hĩndĩ ngoro yake ĩiganagia.

⁸ Mũndũ mũũgĩ-rĩ,
akĩrĩte mũndũ mũkĩĩgu na kĩ?
Nake mũndũ mũthĩĩni ũrĩa ũmenyete
gũikarania na andũ arĩa angĩ-rĩ,
egunaga na kĩ?

⁹ Nĩ kaba kĩrĩa maitho marona,
gũkĩra kwangangio nĩ merirĩria.
Ũndũ ũyũ o naguo nĩ wa tũhũ,
o ta gũteng'eria rũhuho.

¹⁰ Kĩndũ gĩothe kĩanakorwo kuo kĩaheirwo
rĩĩtwa,
nake mũndũ nĩamenyekete ũrĩa atariĩ;
gũtirĩ mũndũ ũngĩhota gũkararania
na ũrĩa ũrĩ hinya kũmũkĩra.

¹¹ O ũrĩa ciugo iraingĩha,
nogu o ituĩkaga cia tũhũ,
naguo ũndũ ũcio ũgunaga mũndũ na kĩ?

¹² Nĩ ũndũ-rĩ, nũũ ũngĩmenya maũndũ marĩa
magĩrĩire mũndũ mũtũũrĩre-inĩ wake, matukũ
mothe ma muoyo wake manini na ma tũhũ
marĩa aniinaga magathira o ta kĩĩruru? Nũũ
ũngĩmwĩra ũrĩa gũkaahaana gũkũ thĩ kwaraga
riũa aarĩkia kwehera?

7

Ūũgĩ

- 1 Nĩ kaba rĩĩtwa rĩega gũkĩra maguta marĩa
manungi wega,
na mũthenya wa gũkua gũkĩra mũthenya
wa gũciarwo.
- 2 Nĩ kaba gũthiĩ nyũmba ĩrĩ na macakaya
gũkĩra gũthiĩ nyũmba ĩrĩ na ndĩa,
nĩgũkorwo gĩkuũ nĩkĩo mũthia wa andũ othe;
nao andũ arĩa marĩ muoyo nĩmakĩige ũndũ
ũcio ngoro-inĩ ciao.
- 3 Nĩ kaba kĩaha gũkĩra mĩtheko,
tondũ gũtuka gĩthiithi nĩgũtũmaga ngoro
yagĩre.
- 4 Ngoro cia andũ arĩa oogĩ irũmbũyagia nyũmba
ĩrĩ na macakaya,
no ngoro cia andũ arĩa akĩigu irũmbũyagia
nyũmba ĩrĩ na ikeno.
- 5 Nĩ kaba kũigua irũithia rĩa mũndũ ũrĩa mũũgĩ,
gũkĩra gũthikĩrĩria rwĩmbo rwa andũ arĩa
akĩigu.
- 6 O ta ũrĩa mĩigua ĩtũratũrĩkaga ĩrĩ rungu rwa
nyũngũ,*
no taguo mĩtheko ya andũ arĩa akĩigu ĩtariĩ.
Ūndũ ũyũ o naguo no wa tũhũ.
- 7 Ūhinyanĩrĩria ũtũmaga mũndũ mũũgĩ akĩige,
narĩo ihaki rĩgathũkia ngoro.

* **7:6** Mwaki wa mĩigua o na watũratũrĩka ndũrĩ ũrugarĩ wa
kũigana hĩndĩ ya heho.

8 Nĩ kaba kĩrĩkĩrĩro kĩa ũndũ gũkĩra kĩa mbĩrĩria
kĩagu, na gũkirĩrĩria nĩ kwegu gũkĩra mwĩtĩio.

9 Tigaga kũhiũha kũrakara na ngoro yaku,
nĩ ũndũ marakara maikaraga ngoro-inĩ cia
andũ arĩa akĩigu.

10 Ndũkorie atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ gĩatũmaga matukũ ma
tene makorwo marĩ mega gũkĩra maya?”
Nĩgũkorwo ti ũũgĩ kũũria ũguo.

11 Ũũgĩ, o ta igai, nĩ mwegu
na nĩũteithagia arĩa marĩ muoyo.

12 Ũũgĩ nĩ mwĩgitio,
o ta ũrĩa mbeeca irĩ mwĩgitio,
no rĩrĩ, wega wa ũmenyi maũndũ nĩ ũyũ:
atĩ ũũgĩ nĩũtũũragia ũrĩa ũrĩ naguo muoyo.

13 Ta cũrania ũrĩa Ngai ekĩte:
Kĩrĩa ogometie-rĩ,
nũũ ũngĩhota gũkĩrũnga?

14 Hĩndĩ irĩa mahinda marĩ mega, kenaga;
no rĩrĩ, rĩrĩa mahinda magũthũũkĩra,
ũririkanage atĩrĩ:

Ngai nĩwe ũtũmaga
maũndũ macio meerĩ matwarane.
Nĩ ũndũ ũcio mũndũ ndarĩ ũndũ angĩmenya
wĩgĩ mũtũũrĩre wake wa thuutha-inĩ.

15 Mũtũũrĩre-inĩ ũyũ wakwa wa tũhũ,
nĩnyonete maũndũ maya meerĩ:
mũndũ mũthingu no akue o na arĩ mũthingu,
nake mũndũ mwaganu agatũũra muoyo
ihinda irayya o na arĩ mwaganu.

16 Tiga gũthinga makĩria,

- o na kana kũũhĩga makĩria:
ũkwenda kwĩniina nĩkĩ?
- 17 Tiga kwagana makĩria,
kana gũkĩnga:
ũkwenda gũkua hĩndĩ yaku ĩtakinyĩte nĩkĩ?
- 18 Nĩ wega kũrũmia ũndũ ũmwe,
na ndũkarekie ũcio ũngĩ.
Mũndũ ũrĩa mwĩtigĩri-Ngai nĩetheemaga
maũndũ macio meerĩ.
- 19 Ũũgĩ wĩkĩraga mũndũ mũũgĩ hinya,
agakĩra aathani ikũmi marĩ itũũra-inĩ inene.
- 20 Gũtirĩ mũndũ mũthingu gũkũ thĩ,
ũrĩa wĩkaga o wega mũtheri na ndehagia.
- 21 Ndũgathikagĩrĩrie ũrĩa wothe andũ maraaria,
tondũ wahota kũigua ndungata yaku
ĩgĩkũruma:
- 22 nĩgũkorwo ngoro-inĩ yaku nĩũũĩ
atĩ mahinda maingĩ wee mwene wanaruma
andũ arĩa angĩ.
- 23 Maũndũ macio mothe ndamatuĩririe na
ũũgĩ, ngiuga atĩrĩ,
“Nĩnduĩte itua rĩa kũgĩa na ũũgĩ.”
No rĩrĩ, ũndũ ũcio warĩ kũraya na nĩĩ.
- 24 O ũndũ ũrĩa wothe ũngĩtuĩka nĩguo, ũũgĩ-rĩ,
nĩũraiĩrĩrie mũno na nĩmũhithe makĩria:
nũũ ũngĩũmenya?
- 25 Nĩ ũndũ ũcio ngĩhũndũra meciiria makwa
harĩ ũmenyi,
na gũtuĩria, na kũmaatha ũũgĩ, na
mũtabarĩre wa maũndũ
na ndaũkĩrwo nĩ ũkĩngu wa waganu,

na ũgũrũki wa ũrimũ.

²⁶ Ningĩ ngĩona ũndũ mũrũrũ gũkĩra gĩkuũ,
naguo nĩ mũndũ-wa-nja ũrĩa ũhaana ta
mũtego,

o ũrĩa ngoro yake ĩhaana mũtego wa kũgwatia,
namo moko make makahaana ta mĩnyororo.
Mũndũ ũrĩa ũkenagia Ngai nĩakehonokia harĩ
mũndũ-wa-nja ũcio,
no mũndũ ũrĩa mwĩhia nĩakagwatio nĩwe.

²⁷ Mũrutani ekuuga atĩrĩ, “Ũndũ ũyũ nĩguo
menyete:

“Ngĩringithania ũndũ ũmwe na ũrĩa ũngĩ nĩguo
menye mũtabarĩre wa maũndũ-rĩ,

²⁸ o ngĩethaga ũguo
na ndione-rĩ:

Nĩndonire mũndũ mũrũme ũmwe mũrũngĩrĩru
harĩ arũme ngiri,
no ndionire mũndũ-wa-nja o na ũmwe
mũrũngĩrĩru thĩinĩ wao othe.

²⁹ Ũndũ ũyũ noguo nyonete:

Ngai oombire mũndũ arĩ mũrũngĩrĩru,
no andũ nĩmecarĩirie maũndũ maingĩ ma
wara.”

8

¹ Nũũ ũtariĩ ta mũndũ ũrĩa mũũgĩ?

Ningĩ nũũ ũngĩmenya gũtaũra maũndũ?

Ũũgĩ nĩguo ũtũmaga ũthiũ wa mũndũ ũkenge,
na ũgatũma gũthita gĩthiithi gwake
kũgarũrũke.

Athĩkagĩra Mũthamaki

2 Nguga atĩrĩ, athĩkagĩra rĩathani rĩa mũthamaki, nĩ ũndũ nĩwehĩtire ũrĩ mbere ya Ngai.*

3 Ndũkahiũhage kwehera harĩ mũthamaki. Ndũgekage ũndũ mũũru, nĩgũkorwo we ekaga ũndũ ũrĩa ũngĩmũkenia.

4 Na tondũ uuge wa mũthamaki ũrĩ hinya-rĩ, nũũ ũngĩhota kũmũũria kĩũria atĩrĩ, “Nĩ atĩa ũreka?”

5 Mũndũ ũrĩa wothe wathĩkagĩra watho wake ndakoona ũũru,
nayo ngoro ya mũndũ mũũgĩ ikũũranaga
gwathĩkĩra mũthamaki
ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩire, ningĩ na njĩra ĩrĩa
yagĩrĩire.

6 Nĩgũkorwo ũndũ o wothe nĩ ũrĩ ihinda rĩrĩa
rĩagĩrĩire,
na njĩra ĩrĩa yagĩrĩire ya kũwĩka,
o na gũtuĩka thĩĩna wa mũndũ
nĩũmũritũhagĩra mũno.

7 Tondũ gũtirĩ mũndũ ũngĩmenya maũndũ
marĩa makaamũkora-rĩ,
nũũ ũngĩmwĩra maũndũ marĩa magooka?

8 Gũtirĩ mũndũ ũngĩhota gwatha rũhuho agirie
rũhurutane;
ũguo noguo gũtarĩ mũndũ ũngĩhota
kũgirĩrĩria mũthenya wake wa gũkua.

O ta ũrĩa gũtarĩ mũndũ ũheagwo rũũtha hĩndĩ
ya mbaara,

* 8:2 Andũ nĩmehĩtaga marĩ mbere ya Ngai atĩ nĩmarĩkoragwo marĩ ehokeku.

ũguo noguo waganu ũtangĩhonokia mũndũ
ũrĩa ũwĩkaga.

⁹ Maũndũ macio mothe nĩndamoonire, o
ndĩrutanĩirie kũmenya ũhoru wa maũndũ
marĩa mothe mekagwo gũkũ thĩ kwaraga riũa.
Nĩ kũrĩ hĩndĩ mũndũ agĩaga na ũhoti wa
gwathaga andũ arĩa angĩ, nake agethũkia we
mwene.

¹⁰ O na ningĩ ngĩona andũ arĩa aaganu
magĩthikwo, o acio maathiiaga na makoima
handũ-harĩa-haamũre, nao magakumagio kũu
itũũra-inĩ inene kũrĩa meekagĩra maũndũ ma-
cio. Ũndũ ũyũ o naguo no wa tũhũ.

¹¹ Rĩrĩa gwĩka ũũru kwaga kũherithio narua-
rĩ, ngoro cia andũ ikĩragĩrĩria gũthugunda
gwĩka ũũru.

¹² O na mũndũ mwaganu angĩka maũndũ
mooru maita igana na atũũre muoyo ihinda
iraaya-rĩ, nĩnjũũĩ na ma atĩ andũ arĩa metigĩrĩte
Ngai nĩmakona maũndũ mega, o acio mahooy-
aga marĩ mbere ya Ngai.

¹³ No rĩrĩ, tondũ andũ arĩa aaganu
matiĩtigagĩra Ngai-rĩ, matikoona maũndũ mega,
na matukũ mao matikaraiha ta kũruru.

¹⁴ Na nĩ kũrĩ ũndũ ũngĩ wa tũhũ wĩkĩkaga
gũkũ thĩ: naguo nĩ atĩ andũ arĩa athingu
nĩmakoragwo nĩ maũndũ marĩa magĩrĩire
gũkora andũ arĩa aaganu, ningĩ atĩ andũ arĩa aa-
ganu nĩmakoragwo nĩ maũndũ marĩa magĩrĩire
gũkora andũ arĩa athingu. Ũndũ ũyũ o naguo,
nguga atĩrĩ, no wa tũhũ.

¹⁵ Nĩ ũndũ ũcio ngũgaathĩrĩria gĩkeno kĩa
mũtũũrĩre, tondũ gũtirĩ ũndũ ũngĩ mwega wa

mündũ gũkũ thĩ kwaraga riũa gũkĩra kũrĩa, na kũnyua, na gũkena. Nakĩo gĩkeno gĩtũũre kĩrũmanĩĩire nake wĩra-inĩ wake matukũ mothe ma muoyo marĩa Ngai amũheete gũkũ thĩ kwaraga riũa.

¹⁶ Rĩrĩa ndeerutanĩirie kũmenya ũhoru wa ũũgĩ na kuona wĩra ũrĩa mündũ arutaga gũkũ thĩ, tondũ nĩ kũrĩ mündũ maitho make matoon-aga toro mũthenya kana ũtukũ,

¹⁷ hĩndĩ ĩyo ngĩkĩona maũndũ marĩa mothe Ngai ekĩte. Gũtirĩ mündũ ũngĩhota kũmenya ũrĩa gũthiiaga na mbere gũkũ thĩ kwaraga riũa. O na mündũ angĩtuĩria na kĩyo gĩake gĩothe, ndangĩhota kũmenya gĩtũmi kĩa ũndũ ũcio. O na mündũ mũũgĩ angĩtua atĩ nĩoi, ndangĩhota gũtaũkĩrwo kũna nĩ ũndũ ũcio.

9

Gĩkuũ Gũkaga kũrĩ Andũ Othe

¹ Nĩ ũndũ ũcio ngĩcũũrania ũhoru wa maũndũ macio mothe na ngĩona atĩ andũ arĩa athingu na arĩa oogĩ, o hamwe na mawĩra mao, marĩ moko-inĩ ma Ngai, no rĩrĩ, gũtirĩ mündũ ũngĩmenya kana nĩ wendo, kana nĩ rũmena rũmwetereire.

² Andũ othe marĩkagĩrĩria o ũndũ ũmwe: kĩrĩkĩrĩro kĩa andũ arĩa athingu na arĩa aaganu, kĩa andũ arĩa ega na arĩa ooru, kĩa andũ arĩa matethaahĩtie na arĩa methaahĩtie, na kĩa andũ arĩa marutaga magongona na arĩa matarutaga gĩothe no kĩmwe.

O ta ũrĩa mündũ mwega atariĩ,
ũguo noguo mündũ mwĩhia atariĩ;

o ta ūrĩa arĩa mehĩtaga na mĩhĩtwa matariĩ,
ũguo noguo arĩa metigagĩra kwĩhĩta na
mĩhĩtwa matariĩ.

³ Ūyũ nĩguo ūũru ūrĩa ūkoragwo maũndũ-inĩ
mothe marĩa mekĩkaga gũkũ thĩ kwaraga riũa:
Andũ othe marĩkagĩrĩria o ūndũ ūmwe. O na
ningĩ ngoro cia andũ ciyũrĩte ūũru, na ūgũrũki
ũkaagĩa ngoro-inĩ ciao rĩrĩa marĩ muoyo, na
thuutha-inĩ magakua.

⁴ Mũndũ ūrĩa wothe ūrĩ gatagatĩ ka arĩa marĩ
muoyo arĩ na kĩrĩgĩrĩro; na rĩrĩ, nĩ kaba ngui ĩrĩ
muoyo gũkĩra mũrũũthi mũkuũ!

⁵ Nĩ ūndũ andũ arĩa marĩ muoyo nĩmooĩ
nĩmagakua,
no arĩa makuĩte matirĩ ūndũ mooĩ;
na matirĩ kĩheo kĩngĩ metereire,
o na matiririkanagwo, nĩmariganĩire.

⁶ Wendani wao, na rũmena rwao,
o na ūiru wao nĩthirĩte biũ;
na gũtirĩ hĩndĩ ĩngĩ magaacooka kũgĩa na handũ
maũndũ-inĩ marĩa mothe mekagwo gũkũ thĩ
kwaraga riũa.

⁷ Thiĩ, ūrĩe irio ciaku ūkenete, na ūnyue
ndibei yaku ūcanjamũkĩte ngoro, nĩgũkorwo
ihinda rĩrĩ nĩrĩo Ngai etĩkĩrĩte wĩra waku.

⁸ Wĩhumbage nguo cia rangi mwerũ hĩndĩ cio-
the, na wĩhakage maguta mũtwe hĩndĩ yothe.*

⁹ Tũũranagiai na gĩkeno na mũtumia ūcio
waku wendeete, matukũ mothe ma muoyo ūyũ
wa tũhũ marĩa Ngai akũheete gũkũ thĩ kwaraga
riũa, o matukũ macio maku mothe ma tũhũ. Nĩ

* **9:8** Ayahudi maakũngũyagĩra ciathĩ ciao na kwĩhumba nguo
njerũ cua na kwĩhaka maguta mũtwe.

ũndũ rĩĩrĩ nĩrĩo igai rĩaku mūtũũrĩre-inĩ waku,
o na gwĩtungumania-inĩ gwaku ũrĩ gũkũ thĩ
kwaraga riũa.

10 Ũndũ ũrĩa wothe ũngĩona wa gwĩka na
guoko gwaku-rĩ, wĩke na hinya waku wothe,
tondũ mbĩrĩra-inĩ kũrĩa ũrorete, gũtirĩ kũruta
wĩra kana gwĩciiria, kana kũmenya maũndũ, o
na kana ũũgĩ.

11 Nĩnyonete ũndũ ũngĩ gũkũ thĩ kwaraga
riũa:

Atĩ andũ arĩa marĩ ihenya tio mahootanaga
ihenya-inĩ,

na arĩa marĩ hinya tio mahootanaga mbaara-
inĩ,

o na arĩa oogĩ tio moonaga irio,

na arĩa mooĩ maũndũ mũno tio magĩaga na
ũtonga,

o na kana andũ arĩa oogĩ makaheo gĩtĩo;

no rĩrĩ, ihinda na mweke nĩ cia andũ othe.

12 O na ningĩ, gũtirĩ mũndũ ũngĩmenya rĩrĩa
mũtino ũngĩmũkora:

Tondũ o ta ũrĩa thamaki inyiitagwo na mũtego
mũũru,

o na ta ũrĩa nyoni inyiitagwo na gĩkerenge,
ũguo noguo andũ manyiitagwo nĩ mahinda
mooru

marĩa mamakinyagĩrĩra materĩgĩrĩire.

Ũũgĩ nĩ Mwega Gũkĩra Ũkũgu

13 Ningĩ ngĩona ũũgĩ gũkũ thĩ kwaraga riũa
ũrĩa wamakirie mũno, watariĩ ũũ:

14 Hĩndĩ ĩmwe nĩ kwarĩ itũũra inini, na rĩarĩ na
andũ o anini thĩinĩ warĩo. Na mũthamaki warĩ

na hinya mũno akĩrĩũkĩrĩra, akĩrĩthiũrũrũkĩria,
na agĩaka rũirigo rwa kũrĩrigiicĩria, arũũkĩrĩre.

¹⁵ Na rĩrĩ, itũũra-inĩ rĩu nĩ gwatũũraga mũndũ
mũthĩĩni no aarĩ mũũgĩ, nake akĩhonokia itũũra
rĩu na ũũgĩ wake. No rĩrĩ, gũtirĩ mũndũ
wacookire kũririkana mũndũ ũcio mũthĩĩni.

¹⁶ Nĩ ũndũ ũcio ngĩkiuga atĩrĩ, “Ũũgĩ nĩ mwega
gũkĩra hinya.” No ũũgĩ wa mũndũ mũthĩĩni
nĩũmenagwo, na ciugo ciake itithikagĩrĩrio.

¹⁷ Ciugo cia ũhooreri cia mũndũ ũrĩa mũũgĩ
nĩciagĩrĩire ithikagĩrĩrio,
gũkĩra rĩanĩrĩra rĩa mũndũ ũrĩa wathaga
irimũ.

¹⁸ Nĩ kaba ũũgĩ gũkĩra indo cia mbaara,
no rĩrĩ, mũndũ mwĩhia ũmwe nĩathũkagia
maũndũ maingĩ mega.

10

¹ O ta ũrĩa ngi nguũ itũmaga maguta manungi
wega magĩe na kĩheera kĩuru-rĩ,
nogo ũkĩĩgu mũnini ũkomagĩrĩria ũũgĩ na
gĩtĩĩo.

² Ngoro ya mũndũ ũrĩa mũũgĩ yerekagĩra
mwena wa ũrĩo,
no ngoro ya mũndũ mũkĩĩgu ikeerekera
mwena wa ũmotho.

³ O na rĩrĩa egũthĩĩ na njĩra,
mũndũ mũkĩĩgu nĩoragwo nĩ meciiria make,
na akoonia mũndũ o wothe ũrĩa arĩ
mũkĩĩgu.

⁴ Marakara ma mũndũ ũrĩa wathanaga
mangĩarahũka igũrũ rĩaku,
ndũkoime harĩa ũrĩ;

ũhooreri no ũhoorerie mahĩtia manene.

⁵ Nĩ harĩ ũndũ mũũru nyonete gũkũ thĩ kwaraga riũa,
na nĩ ihĩtia rĩrĩa riumanaga na mwathi wa andũ:

⁶ Atĩ andũ arĩa akĩigu nĩmatũũgagĩrio mũno,
nao andũ arĩa itonga makanyiihio.

⁷ Nĩnyonete ngombo igĩthiĩ ihaicĩte mbarathi,
nao ariũ a athamaki magathiĩ na magũrũ ta ngombo.

⁸ Mũndũ ũrĩa wenjaga irima-rĩ, nĩwe ũkaarĩgũa;
nake ũrĩa ũtharagia rũthingo nĩkũrũmwo
akaarũmwo nĩ nyoka.

⁹ Mũndũ ũrĩa wenjaga mahiga no agerwo ngero
nĩmo;
nake ũrĩa watũraga ngũ no imũrehere
ũgwati.

¹⁰ Ithanwa rĩngĩtuuha na rĩage kũnoorwo-rĩ,
mũndũ nĩatũmagĩra hinya mũingĩ,
no ũũgĩ wa wĩra ũrehaga ũhootani.

¹¹ Nyoka ĩngĩrũma mũndũ ĩtanathuuthĩrwo
ĩhoorere-rĩ,
hatirĩ bata kũrĩ mũmĩthuuthĩri.

¹² Ciugo cia kanua ka mũndũ mũũgĩ nĩ cia ũtugi,
no mũndũ mũkĩigu aniinagwo nĩ mũromo
yake mwene.

¹³ Kĩambĩrĩria-inĩ ciugo ciake nĩ cia ũrimũ;
na kĩrĩkĩrĩro-inĩ nĩ cia ũgũrũki mũtheri:

14 nake mündũ mũkĩigu no ciugo aingĩhagia.

Gũtirĩ mündũ ũũĩ ũrĩa gũkaahaana,
ningĩ nũũ ũngĩmwĩra ũhoru wa maũndũ
marĩa mageekĩka thuutha wake?

15 Wĩra wa mündũ mũkĩigu nĩũmũnogagia;
we ndamenyaga njĩra ya gũthiĩ itũũra-inĩ.

16 Bũrũri ũrĩa mũthamaki wakuo aarĩ ndungata,
na anene akuo marokagĩra kũrĩa o rũciinĩ
kaĩ ũrĩ na haaro-ĩ!

17 Kũrathimwo-rĩ, nĩwe bũrũri ũrĩa mũthamaki
waku aaciarĩtwo arĩ mündũ wa gũtĩka,
na ũrĩa ariũ ake marĩaga irio ihinda rĩrĩa
rĩagĩrĩire:
nĩgeetha magĩe na hinya, na makanyua, no
ti geetha marĩo.

18 Mündũ angĩkorwo arĩ kĩgũũta, mũitĩrĩro ya
nyũmba yake nĩihocagĩrĩra;
namo moko make mangĩregera, nyũmba no
yure.

19 Iruga rĩrugagwo nĩguo andũ makene,
nayo ndibei ĩkenagia muoyo,
no mbeeca nĩcio ihingagia maũndũ mothe.

20 Ndũkanarume mũthamaki, o na meciiria-inĩ
maku,
na ndũkanacuuke gĩtonga ũrĩ nyũmba yaku
ya thĩinĩ,
tondũ nyoni ya rĩera-inĩ no ĩtware ciugo ciaku,

o na kana ĩrĩa ĩrĩ mathagu ĩheane ũhoro
ũcio warĩtie.

11

Ūtaana na Kĩyo

- ¹ Ikia irio ciaku igũrũ rĩa maaĩ,
nĩ ũndũ thuutha wa matukũ maingĩ
nĩũgaaciona rĩngĩ.
- ² He andũ mũgwanja rwĩga, ĩĩ, o na ũhe andũ
anana,
nĩgũkorwo wee ndũngĩmenya mũtino ũrĩa
ũngĩũka bũrũri-inĩ.
- ³ Matu mangĩiyũra mbura,
mamiuragia gũkũ thĩ.
Mũtĩ ũngĩgũa na mwena wa gũthini, kana
mwena wa gathigathini,
o harĩa ũgũũaga, hau no ho ũikaraga.
- ⁴ Mũndũ ũrĩa wothe ũcũthagĩrĩria rũhuho, nda-
haandaga;
nake ũrĩa ũroraga matu, ndagethaga.
- ⁵ Tondũ ndũũĩ njĩra ĩrĩa rũhuho rũgeraga,
o na kana ũrĩa mwana athondekagwo nda-
inĩ ya nyina,
ũguo noguo ũtangĩmenya wĩra wa Ngai,
o we Mũũmbi wa indo ciothe.
- ⁶ Haanda mbeũ ciaku rũciinĩ,
na hwaĩ-inĩ-rĩ, ndũkahurũkie moko maku,
nĩgũkorwo ndũũĩ iria ikaagĩra,
kana nĩ ici, kana nĩ icio ingĩ,
kana hihi ikaagĩra o cierĩ.

Ririkana Mũkũũmbi rĩrĩa ũrĩ Mwĩthĩ

- 7 Ũtheri nĩ mwega,
 namo maitho nĩmakenagĩra kuona riũa.
- 8 Na rĩrĩ, mũndũ o na angĩgĩtũũra muoyo mĩaka
 mũingĩ atĩa-rĩ,
 nĩamĩkenagĩre yothe.
- No nĩaririkanage matukũ ma nduma,
 tondũ magaakorwo marĩ maingĩ.
 Maũndũ mothe magooka nĩ ma tũhũ.
- 9 Atĩrĩrĩ, wee mwanake ũyũ, kenagĩra ũnini
 waku,
 na ũreke ngoro yaku igũkenagie matukũ-
 inĩ ma wĩthĩ waku.
- Thiiga na mũthiire ĩrĩa wĩyendeire na ngoro
 yaku,
 o na ĩrĩa yonagwo ĩrĩ mĩega nĩ maitho maku,
 no ũmenye atĩrĩ, harĩ maũndũ macio mothe,
 Ngai nĩagagũciirithia.
- 10 Nĩ ũndũ ũcio, eharia gwĩtanga ngoro-inĩ yaku,
 na weherie mathĩna mwĩrĩ-inĩ waku,
 tondũ wĩthĩ waku na hinya wa mwĩrĩ no cia
 tũhũ.

12

- 1 Ririkanaga Mũkũũmbi
 matukũ-inĩ ma ũnini waku,
 mũiria wa matukũ ma thĩna makinye,
 na mĩaka ĩkuhĩrĩrie rĩrĩa ũkoiga atĩrĩ,
 “Kaĩ ndikenagĩra mĩaka ĩno-ĩ”:
- 2 riũa na ũtheri,
 na mweri na njata ĩtanatuĩka nduma,
 namo matu matanacooka ho mbura yathira;

3 rĩrĩa aikaria a nyũmba makainaina,
 nao arĩa marĩ hinya mainame,
 rĩrĩa ithĩi igaatiga gũthĩa nĩ ũndũ nĩ nini,
 nao arĩa macũthagĩrĩria na ndirica matu-
 manĩrwo nĩ nduma;

4 rĩrĩa mĩrango ya kuumĩra barabara
 ĩkaahingwo,
 na mũgambo wa gũthĩa ũnyiihe;
 rĩrĩa andũ magookagĩrio nĩ mĩgambo ya nyoni,
 no nyĩmbo ciao ciothe ikaaga kũiguĩka;

5 rĩrĩa andũ marĩ na guoya wa kũhaica igũrũ,
 na mageetigĩra mogwati ma mabarabara-
 inĩ;

riĩria mũtĩ wa mũrothi ũrutĩte kĩro,
 nayo ndaahi ithiiage ĩkururĩtie,
 namo merirĩria mage hinya.

Hĩndĩ ĩyo mũndũ ainũke kũrĩa agaatuũra tene
 na tene,
 nao acakai mathĩi magĩcakayaga njĩra-inĩ.

6 Ririkanaga Mũkũũmbi: mbere ya mũhĩndo wa
 betha ũtanatuĩka,
 o na kana mbakũri ya thahabu
 ĩtaanooragwo;

mbere ya ndigithũ gũthethererwo itherũkĩro-inĩ
 rĩa maaĩ,
 kana kũgũrũ kwa ngaari kuunĩkĩre gĩthima-
 inĩ,

7 naruo rũkũngũ rũcooke tĩiri-inĩ kũrĩa
 ruoimire,
 naguo roho ũcooke kũrĩ Ngai ũrĩa
 waũheanire.

8 “Maũndũ mothe nĩ ma tũhũ! Nĩ ma tũhũ!”
 Ūguo nĩguo Mũrutani ekuuga.
 “Maũndũ mothe nĩ ma tũhũ!”

Kĩrĩkĩrĩro kĩa Ūhoru

9 Mũrutani to kũũhĩga aarĩ mũũgĩ, no nĩ aarutire andũ maũndũ.

10 Nĩacũũranirie na agĩtuĩria maũndũ, na agĩtabanĩria thimo nyingĩ na mũbango. Mũrutani nĩatuĩririe nĩgeetha one ciugo o iria ciagĩrĩire, na ũrĩa aandĩkire warĩ mũrũngĩrĩru na wa ma.

11 Ciugo cia andũ arĩa oogĩ nĩ ta mĩcengi, nayo mĩario yao ĩcookanĩrĩrio ĩhaana ta nyambo ihũũrĩrwo wega ikarũma, iheanĩtwo nĩ Mũrĩithi ũmwe.

12 Ītĩkĩra gũtaarwo, mũrũ wakwa, ndũkanekeke ũndũ wa gũciongerera.

Ha ũhoru wa gũthondeka mabuku maingĩ-rĩ, ndũrĩ mũthia, nakuo gũthoma mũno kũnogagia mwĩrĩ.

13 Rĩu-rĩ, maũndũ mothe nĩmarĩkĩtie kũiguuo;
 kĩrĩkĩrĩro kĩa ũhoru ũcio wothe nĩ gĩkĩ:
 Wĩtigĩre Ngai na ũrũmagie maathani make,
 nĩ ũndũ gwĩka ũguo nĩkũhingia maũndũ
 mothe marĩa mũndũ agĩrĩrũo nĩ gwĩka.

14 Nĩgũkorwo Ngai nĩagaciirithanĩria ũndũ o
 wothe wĩkĩtwo,
 hamwe na maũndũ mothe marĩa mahithe,
 marĩ mega kana marĩ mooru.

**Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre
Gikuyu: Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre
(Bible) of Kenya**

copyright © 2013 Biblica, Inc.

Language: Kikuyu (Gikuyu)

Contributor: Biblica, Inc.

Wĩra ũyũ ũheanĩtwo na ũndũ wa rũtha rwa biacara rwa Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). Ũngĩenda kuona kobĩ ya rũtha rũrũ rwa biacara, rora rũrenda-inĩ rwa: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0>, kana ũtũme marũa kũrĩ: Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Biblica® nĩ mũhũri wa biacara wandĩkithĩtio nĩ Biblica, Inc., kũhũthĩra mũhũri wa biacara wa Biblica® kũbataraga marũa ma gwĩtikĩrio kuuma kũrĩ Biblica, Inc. Kuumana na rũtha rwa biacara rwa CC BY-SA, no ũkobie kana ũtambie wĩra ũyũ ũtarĩ mũgarũre, ĩndĩ ndũkagarũre rũri rwa biacara rwa Biblica®. Ũngĩgarũra kana ũkobie wĩra ũyũ, na tondũ wa ũguo ũtuĩke nĩ wĩra mwerũ uumanĩte na ũcio-rĩ, no nginya weheria mũhũri wa biacara wa Biblica®. Wĩra-inĩ ũcio mwerũ no nginya wonanie nĩ maũndũ marĩkũ ũgarũrĩte, na ũtarĩrie wĩra-inĩ ũcio ta ũũ: “Wĩra wa kĩhumo warĩ wa Biblica, Inc. na ũheanĩtwo tũhũ ng’enda-inĩ cia www.biblica.com na open.bible.”

Kĩmenyitha kĩa Mwene-wĩra no nginya kĩaandĩkwo iratathi rĩa kĩongo kĩa wĩra kana rĩa ũhoru wa Mwene-wĩra ta ũũ:

Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre™

Kĩmenyithia kĩa Mwene-wĩra © 2013 nĩ Biblica, Inc.

Biblica® Open Kikuyu Holy Word of God™

Copyright © 2013 by Biblica, Inc.

“Biblica” nĩ mũhũri wa biacara wandĩkithĩtio wabici-inĩ ya United States Patent and Trademark Office nĩ Biblica, Inc. Ũhũthĩrĩtwo na rũtha.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

No nginya wĩtikĩrie wĩra ũcio mwerũ ũgarũrĩte ũheanwo na ũndũ wa rũtha rwa biacara rũu rwa CC BY-SA.

Ũngĩenda kũmenyithia Biblica, Inc. ũhoru wĩgiĩ ũtaũri waku wa wĩra ũyũ-rĩ, twandĩkire rũrenda-inĩ rwa: <https://open.bible/contact-us>.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). To view a copy of this

license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Biblica® is a trademark registered by Biblica, Inc., and use of the Biblica® trademark requires the written permission of Biblica, Inc. Under the terms of the CC BY-SA license, you may copy and redistribute this unmodified work as long as you keep the Biblica® trademark intact. If you modify a copy or translate this work, thereby creating a derivative work, you must remove the Biblica® trademark. On the derivative work, you must indicate what changes you have made and attribute the work as follows: "The original work by Biblica, Inc. is available for free at www.biblica.com and open.bible."

Notice of copyright must appear on the title or copyright page of the work as follows:

Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre™

Kĩmenyithia kĩa Mwene-wĩra © 2013 nĩ Biblica, Inc.

Biblica® Open Kikuyu Holy Word of God™

Copyright © 2013 by Biblica, Inc.

"Biblica" nĩ mũhũri wa biacara wandĩkithĩtio wabici-inĩ ya United States Patent and Trademark Office nĩ Biblica, Inc. Ũhũthĩritwo na rũtha.

"Biblica" is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

You must also make your derivative work available under the same license (CC BY-SA).

If you would like to notify Biblica, Inc. regarding your translation of this work, please contact us at <https://open.bible/contact-us>.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files dated 7 May 2025

fc720f23-baa2-5544-80d5-259f1bddeb63